

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и науки Республики Бурятия
МО «Закаменский район»
МАОУ «Ехэ-Цакирская средняя общеобразовательная школа»

РАССМОТРЕНО на заседании
МО учителей естественно-
математического цикла
Аншант /Аршанова И.Л./
Протокол №1 от «30» 08 2024г

СОГЛАСОВАНО
Замдиректора по УВР
Чумбурел /Чумбурел А.О./
Протокол №1 от «30» 08 2024г.

УТВЕРЖДЕНО
Директор школы
Гармашева /Гармашева Х.В./
Протокол № 26 от «30» 08 2024г

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
учебного предмета
«Бурятская литература»
для 6 класса основного общего образования
на 2024-2025 учебный год

Составитель: Цырендоржиева Оюна Мэлсовна,
учитель бурятского языка и литературы

у. Ехэ-Цакир, 2024 г.

Тайлбари бэшэг

6-дохи классай буряад литератураар ажалай программа имэ нормативна документнууд дээрэ үндэһэлнэ:

- Федеральный закон «Об образовании» в Российской Федерации» №273 от 29.12.2012
- Порядок организации и осуществления образовательной деятельности по основным общеобразовательным программам – образовательным программам начального общего, основного общего и среднего общего образования, утвержденный приказом Министерства Просвещения РФ от 22 марта 2021 г. №115
 - Федеральный государственный образовательный стандарт основного общего образования ФГОС №286 от 31.05.2021 ;
 - Примерная программа учебного предмета «Бурятская литература» для общеобразовательных организаций с обучением на родном (бурятском) языке V-XI классы;
 - Учебный план МАОУ “Ехэ-Цакирская СОШ” на 2024-2025 учебный год;
 - Основная образовательная программа основного общего образования МАОУ “Ехэ-Цакирская СОШ”;
 - Годовой календарный учебный график МАОУ “Ехэ-Цакирская СОШ” на 2024-2025 учебный год.

Ажалай программа бэелүүлгэдэ имэ һуралсалай ном хэрэглэгдэхэ зэргэтэй.

Х.Г.Цыденова, Ц.Б.Цыренова, Ж.Ц.Жамбуева. Буряад литература, 6-дохи классай һуралсалай ном-хрестомати, хоер хубитай. - Улаан-Үдэ: “Бэлиг” түб, 2018. – 200 х.

Һурагшад 6-дохи класс дүүргэхэдээ, иимэнүүд буряад литератураар шадабаритай (**предметные результаты**) болохо ёһотой:

- уран хурсаар уншаха шадабаритай болохо;
- уран зохёолшоной намтарһаа тон шухала мэдээнүүдые абажа шадаха;
- уншажа байһан зохёолойнгоо автор тухай, номой нэрын удха ээргэсүүлжэ тайлбарилга
- уран зохеолшын зохеол соогоо бэшэһэн уран зураглалые хөөрөжэ;
- уран зохеолые сюжетно-композиционно нэгэдэл гэжэ хадуужа абаха;
- уран зохеол дотор авторыень, тэрэнэй зохеол соо зураглагдаһан геройнуудта ба үйлэ хэрэгүүдтэ, ушарнуудта, уншагшадта хандалгы ойлгожо абаха;
- уран зохёолой жанр болон родто хубаардагы ойлгожо элируулхэ шадабаритай болохо;
- үзэжэ байһан зохеолой хэлэнэй уран аргуудые, байгаалин зураглалнуудые текст сооһоо илгажа;
- диалог, монолог зүбөөр хэрэглэжэ, хэлэжэ шадаха болохо;
- элдэб янзын бэшэмэл ажалнуудые бүтээхэ шадабаритай болохо;

Метапредметнэ шадабари: бэеэ гуримшуулаад ябаха шадабари (регулятивные УУД):

- өөрөө хэшээлэй темэ хэлэхэ, зорилгыень табиha;
- һуралсалай проблемнэ асуудал яажа шийдхэхэ тухайгаа хөөрэлдэн, тусхай түсэб табиha;
- өөрынгөө хэжэ байһан үйлэнүүдые түсэбэй, алгоритмын үйлэнүүдтэй тааруулха, зэргэсуулхэ, тиин өөрынгөө ажаябуулга шалгаха, сэгнэхэ, зүб болгохо;
- өөрынгөө, ондоо хүнүүдэй, классайнгаа ажал тусхай критеринүүдээр шалгаха, хэр зэргэ шадабаритай болобобиб гэжэ элирүүлжэ һураха,

Оршон тойрониё шудалха шадабари (познавательные УУД):

- олон ондоо янзын уншалга хэрэглэх;
- текстээр дамжуулагдах мэдээсэлнүүдэй янза ойлгохо;
- юун тухай хэлэгдэнэб, удхань амар бэ, идейнь ямар бэ?
- ондо ондоо түхэлтэй текстнууд (текст, схема, таблица, зураг) сооһоо өөртөө мэдээсэл олохо;
- үгөөр хэлэгдэнэ ойлгосо схемэ, таблица, модель болгохо, тиин һөөргэнь модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэхэ;
- анализ, синтез хэхэ;
- шалтагаан хойшолон хоёрой хоорондох холбоо харуулха, тодорзулан зохёон тогтоохо; бодомжолхо.

Харилсаха шадабари (коммуникативные УУД):

- өөрынгөө һанал бодол, һанамжа хэлэжэ, баталжа шадаха; асуудалнуудые табиха.
- хэлэлгын зорилгоһоо дулдыдуулан өөрынгөө һанал бодол аман ба бэшэгэй хэлэн дээрэ харуулха; хэлэхэ, харилсаха зорилгоһоо үндэһэлэн, хэрэгтэй сагта монолог гү, али диалог хэрэглэжэ шадаха;
- хүнүүдэй хэлэһые шагнаха, ойлгохо, тиин өөрынгөө һанал бодол хубилгахаяа бэлэн байха; ажаябуулга эмхидхэхэдээ, хөөрэлдэжэ, хоорондоо хэлсэжэ, нэгэ һанал бодолдо ерэхэ;

Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүнгүүд (личностные результаты):

- түрэл хэлээ шудалха эрмэлзэлтэй байха; уншаха, харилсаха дуратай байха; өөрынгөө хэлэ уран, баян, тодо, сэбэр болгохое оролдохо; өөрынгөө сэдхэлэй байдал түрэл хэлэн дээрэ хэлэхэ; оршон тойронхи байгаалиин, тиихэдэ хажуудахи хүнүүдэйнгээ байдал ойлгохо, тэдэндэ өөһэдынгөө хандаса, хүнүүдые дэмжэһэнээ, тэдэндэ туһалһанаа түрэл хэлэн дээрэ харуулха; тоонтодоо, түрэл орондоо дуратай байһанаа харуулха; бэшэхэ шадабаритай байха, буулгажа бэшэхэ, шагнажа абаад бэшэхэ, өөрөө зохеон бэшэхэ; өөрынгөө сэдхэлэй байдал тухай, тиихэдэ үзэһэн юумэнүүд тухайгаа бэшэжэ (эссе жанрын түхэлөөр) харуулха; өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха.

Программа соо коммуникативна-творческо ажалнуудай системэ дурадхагдана: «Творческо (зохеон байгуулгын) мастерской», «Творческо практикум» гү, али «Творческо даабари», «Шэлэжэ абаһан зохеолоо бээ даагаад анализ хэлгэ», «Дүн гаргалгын уншагшадай конференци».

Иимэ зохоохы ажал гү, али түсэл бэелүүлэгдэхээр хараалагдана:

- Аламжа Мэргэн
- Захаамин нютагай домогууд
- Ехэ-Сахир нютагай дайнай ба ара талын ветеранууд

Программын байгуулга ба удха (68 саг)

Оршол (1 саг)

Уран зохёол соохи – угын искусство. Уран зохёолой темэ. Уран зохёолой проблемэ. Уран зохёолой сюжет. Уран зохёолой байгуулга. Уран зохёолой жанр.

Арадай аман зохеол (11 саг)

Арадай аман зохеол ба уран һайханай литература соо хүниие, тэрэнэй абари зан зураглалга.

Онһон ба хошоо угэнууд. Таабаринууд. Буряд арадай аман зохёолой ёһо гуримай поэзи. Тоонто тайха, милаан, хорюул сээр тухай. Домог–ульгэр тухай ойлгосо. Дэлхэйн бии болоһон тухай. Ульгэр тухай ойлгосо. “Аламжа Мэргэн хүбүүн Агуу Гоохон дүүхэй

хоер”. Аламжа Мэргэн хүбүүнэй хоер Зутан абганар тухай. Булад Хуурай хүүгэнэй Аламжа Мэргэн хүбүүе амидыруулхан тухай. Аламжа Мэргэнэй баатаршалганууд.

Творческо практикум (1 саг). Түрэл нютагай домогууд. Нютагай материал хэрэглэлгэ.

Ниитэ монголоу уран зохёол (5 саг)

Ниитэ монголоу уран зохёол. Оюун тулхюур. хургаалай зохёолнууд тухай . С.Гунгаажалцан. “Сайн үгэтэ эрдэнийн сан субашид”

Творческо практикум (1 саг). Хамтадаа бидэ юунһээшье сухарихагүйбди.

Ринчин Номтоев.(8 саг)

«Аршаанай дуһал» гэһэн тайлбари зохёол тухай. Ринчин Номтоев. «Аршаанай дуһал» Заан Хулгана хоёр. Галандага шубуун . Ринчин Номтоев. «Аршаанай дуһал» Хухэ зүһэтэй унэгэн. Булуудхаһаа тодхортоһон бооһэнууд. Ринчин Номтоев. «Аршаанай дуһал». Арьяатанай хаан арсалан борохон туулай хоёр. Худагай һохор баха.

Ринчин Номтоев. «Аршаанай дуһал». Хаан хубуун бирманай хубуун хоёр. «Шэдитэ хуур»гэһэн зохёол тухай. Шубуун дэгэлтэ. «Шэдитэ хуур». Хэнтэг убгэн ба гэнэн хугшэн. «Шэдитэ хуур». Арсалан һарлаг хоёр.

XX зуун жэлэй буряад уран зохёол (5 саг).

Уянга гу, али уянгата зохёол тухай. Пейзажна уянга. Хэлэнэй уран аргууд. Зэргэсуулгэ.Эпитет. Хэлэнэй уран аргууд. Метафора. Олицетворени.

Класһаа гадуур уншалга (1 саг)

Эхэ орон(5 саг).

В.К.Петонов.Минии Росси. Б.Д.Абидуев Сонхоор малайһан һара. Д.З.Жалсараев. Эхэ тухай дуун. Ургэлжэлһэн зохёол тухай.

Ц-Д.Дамдинжапов «Юрын буряад эхэ» (3 саг)

Бүмбүүгэй бага наһан. Баһал гансаараа. Баярта дайнда мордобо.

С.С.Цырендоржиев. Шобоодой (3 саг)

Зохёолой сэдэб, гол бодол элируулгэ. Зоһолой сюжет, байгуулга

Л.Д.Тапхаев. Фермын ухибууд (1 саг)

Ц.Р.Галанов. Хугжэм (3 саг).

Балжамын абари зан. Найруулга Холбоо хэлэлгэ хугжоолгэ.Эжын һайхан сэдьхэл.

Ч.Ц.Цыдендамбаев.Шэнэ байшан.(3 саг)

Зохёолой сэдэб, гол бодол элируулгэ. Зоһолой сюжет, байгуулга.

Ч.Цыдендамбаев.Талын аадар (3 саг) Зохёолой гол герой тухай, хоорэгшэ хэн бэ?

Найруулга Холбоо хэлэлгэ хугжоолгэ.

Ж.Б.Балданжапон. Алханын нюусанууд.(3 саг)

Бэлэдхэл ба замда гаралга. Энэ юун гээшэб. Байгаалиин таабари.Уудэн Сумын дэргэдэ. Уршагта һуни.Алханын орой оодэ. Юун энеһэн байгаа? Хододоо сугтаа!

Ц.Н.Номтоев.Эдэбхи. (3саг)

Зохёолой сэдэб, гол бодол элируулгэ. Зоһолой сюжет, байгуулга.

Г.Х.Базаржапова-Дашеева.(1 саг)

Зунай удэшэ. Нара хулеэнэб.

Басни тухай ойлгосо (3 саг)

Б.Б.Базарон.Эрдэмтэ эрбээхэй. Э.С.Манзаров.Золдоо хатарһан зомгооһон.

Баллада тухай ойлгосо. (2 саг)

Ц.Д.Дондогой.Гэр тухай баллада.

Хуугэдэй драматическа буряад уран зохёолой онсо шэнжэнууд. (3 саг)

**Буряад литератураар 7-дохи классай календарна-тематическа түсэб
I- дэхи четверть, 18 час**

№	Разделнүүд, темэнүүд	Темэ үзэхэ сагай тоо
1	Оршол. Уран зохеол – угын искусство	1
	Арадай аман зохеол	
2	Онъһон ба хошоо угэнууд	1
3	Таабаринууд	1
4	Буряад арадай аман зохёолой ёһо гуримай поэзи	1
5	Тоонто тайха, милаан, хорюул сээр тухай	1
6	Домог–ульгэр тухай ойлгосо	1
7	Дэлхэйн бии болоһон тухай	1
8	Ульгэр тухай ойлгосо	1
9	“Аламжа Мэргэн хүбүүн Агуу Гоохон дүүхэй хоер”	1
10	Аламжа Мэргэн хүбүүнэй хоер Зутан абганар тухай	1
11	Булад Хуурай хүүгэнэй Аламжа Мэргэн хүбүүе амидыруулһан тухай	1
12	Холбоо хэлэлгэ хугжөөлгэ. Аламжа Мэргэнэй баатаршалганууд	1
	Ниитэ монголой уран зохёол	
13	Ниитэ монголой уран зохёол. Оюун тулхюур	
14	һургаалай зохёолнууд тухай . С.Гунгаажалцан. “Сайн үгэтэ эрдэниин сан субашид”	1
15	С.Гунгаажалцан. “Сайн үгэтэ эрдэниин сан субашид”	1
16	С.Гунгаажалцан. “Сайн үгэтэ эрдэниин сан субашид”	1
17	С.Гунгаажалцан. “Сайн үгэтэ эрдэниин сан субашид”	1
18*	Шалгалтын хүдэлмэри	1

II -дохи четверть, 14 час

№	Разделнүүд, темэнүүд	Темэ үзэхэ сагай тоо
19	Ринчин Номтоев. «Аршаанай дуһал» гэхэн тайлбари зохёол тухай	1
20	Ринчин Номтоев. «Аршаанай дуһал» Заан Хулгана хоёр. Галандага шубуун	1
21	Ринчин Номтоев. «Аршаанай дуһал» Хухэ зүхэтэй унэгэн. Булуудхаһаа тодхортоһон бооһэнууд.	1
22	Ринчин Номтоев. «Аршаанай дуһал». Арьяатанай хаан арсалан борохон туулай хоёр. Худагай һохор бага	1
23	Ринчин Номтоев. «Аршаанай дуһал». Хаан хубуун бирманай хубуун хоёр	1
24	«Шэдитэ хуур»гэхэн зохёол тухай.Шубуун дэгэлтэ	1
25	«Шэдитэ хуур». Хэнтэг убгэн ба гэнэн хугшэн	1
26	«Шэдитэ хуур». Арсалан һарлаг хоёр	1
	XX зуун жэлэй буряад уран зохёол	
27	Уянга гу, али уянгата зохёол тухай.	1
28	Пейзажна уянга	1
29	Хэлэнэй уран арганууд. Зэргэсуулгэ.Эпитет.	1

30	Хэлэнэй уран аргууд.Метафора.Олицетворени	1
31	Шалгалтын хүдэлмэри	1

III-дахи четверть, 20 час

№	Разделнүүд, темэнүүд	Темэ үзэхэ сагай тоо
1	Эхэ орон	1
2	В.К.Петонов.Минии Росси.	1
3	Б.Д.Абидуев Сонхоор малайхан нара.	1
4	Д.З.Жалсараев. Эхэ тухай дуун.	1
5	Ургэлжэлһэн зохёол тухай	1
6	Ц-Д.Дамдинжапов «Юрын буряад эхэ» (3 саг)	
7	Бүмбүүгэй бага наһан.	1
8	Баһал гансаараа	1
9	Баярта дайнда мордобо.	1
10	С.С.Цырендоржиев. Шобоодой	1
11	Зохёолой сэдэб, гол бодол элируулгэ	1
12	Зохоолой сюжет, байгуулга	1
13	Л.Д.Талхаев. Фермын ухибууд	1
14	Ц.Р.Галанов. Хугжэм	1
15	Балжамын абари зан	1
16	Найруулга Холбоо хэлэлгэ хугжоолгэ.Эжын найхан сэдхэл.	1
17	Ч.Ц.Цыдендамбаев.Шэнэ байшан.	1
18	Зохёолой сэдэб, гол бодол элируулгэ	1
19	Зохоолой сюжет, байгуулга	1
20	Шалгалтын хүдэлмэри	1

IV-дэхи четверть, 18 час

№	Разделнүүд, темэнүүд	Темэ үзэхэ сагай тоо
	Хани нухэсэл	
1	Ч.Цыдендамбаев.Талын аадар	1
2	Зохёолой гол герой тухай, хоорэгшэ хэн бэ?	1
3	Найруулга Холбоо хэлэлгэ хугжоолгэ.	1
4	Ж.Б.Балданжапон. Алханын нюусанууд. Бэлэдхэл ба замда гаралга	1
5	Энэ юун гээшэб. Байгаалиин таабари.Уудэн Сумын дэргэдэ	1
6	Уршагта һуни.Алханын орой оодэ. Юун энээнэн байгааб? Хододоо сугтаа!	1
7	Ц.Н.Номтоев.Эдэбхи.	1
8	Зохёолой сэдэб, гол бодол элируулгэ	1
9	Зохоолой сюжет, байгуулга	1
10	Г.Х.Базаржапова-Дашеева. Зунай удэшэ. Нара хулээнэб.	1
11	Басни тухай ойлгосо	1
12	Б.Б.Базарон.Эрдэмтэ эрбээхэй.	1
13	Э.С.Манзаров.Золдоо хатарһан зомгоһон.	1
14	Баллада тухай ойлгосо.	1
15	Ц.Д.Дондогой.Гэр тухай баллада.	1

	Хуугэдэй драматическа буряад уран зохёолой онсо шэнжэнууд	
16	М.Ж.Батоин. Хухэ зүхэтэй унэгэн	1
17	Хухэ зүхэтэй унэгэн	1
18	Шалгалтын хүдэлмэри	1